

RESTAURATIE

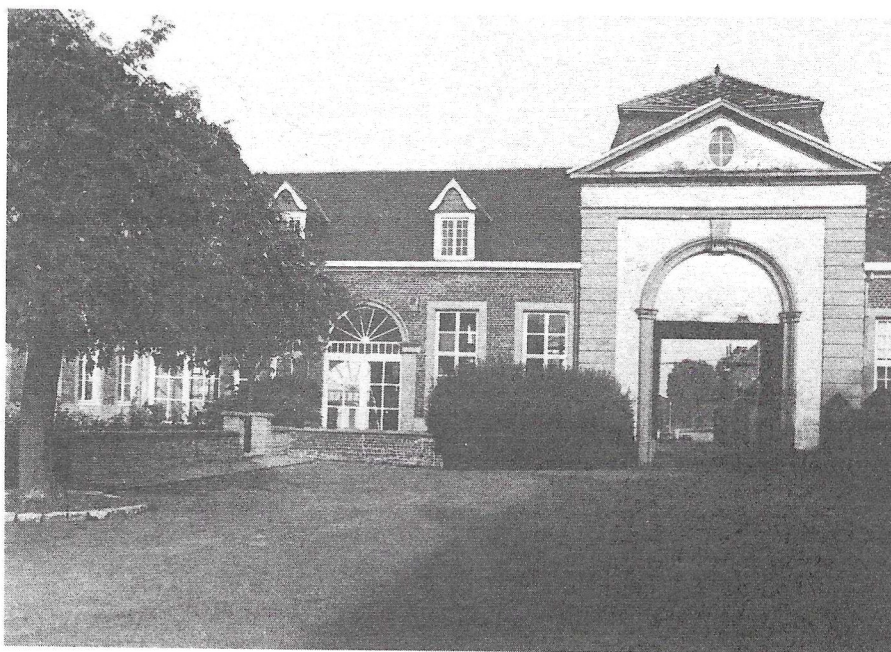
M&L, jg. 8, nr. 2, maart-april 1989

Het poortgebouw en gastenkwartier van het voormalig Karthuizerklooster te Lierde (Sint-Martens-Lierde)

De bij Besluit van de Vlaamse Executieve van 11 april 1984 beschermde overblijvende gebouwen van het voormalig Karthuizerklooster te Sint-Martens-Lierde — de kerk werd reeds vroeger als monument beschermd — begrenzen thans een dorpsplein, voordien binnenplaats van het klooster.

Deze gebouwen zijn het gastenkwartier met centrale poort, het brouwershuis (thans pastorie), een schuur, het zogenaamde 'kloosterhuis' en het van meet af aan ook als parochiekerk bestemde bedehuis.

Enkele iconografische documenten geven een beeld van de vroegere aanleg en uitzicht van het Karthuizerklooster: een aquarel van 1640, een figuratief plan uit het einde van de 18de eeuw, een schilderij, bewaard in de pastorie dat een reconstructie van het klooster voorstelt, met 'V.d.B. 1880' is gesigneerd en waarbij de schilder zich waarschijnlijk mede heeft laten inspireren door genoemd figuratief plan, alsook nog een litho-

Het gastenkwartier met poortgebouw vóór de restauratie

Het gastenkwartier met poortgebouw na de restauratie

grafie van A. Heins die de naast de schuur gelegen doch nu verdwenen neerhofwoning voorstelt.

Aan het in 1329 te Sint-Martens-Lierde gestichte Karthuizerklooster werd in 1578 tijdens de godsdienststroevelen aanzienlijke schade toegebracht. Vanaf 1600 tot omstreeks 1625 werden herstellingswerken uitgevoerd.

Van 1722 tot 1725 werd een nieuwe kerk gebouwd en omstreeks dezelfde tijd onder meer ook een nieuwe woning voor de prior en voor de procureur, een eetzaal, een bibliotheek en een archief. In 1770 werd begonnen met de bouw van een nieuwe brouwerij en gastenkwartier met portiersgebouw. De thans nog bewaarde constructies dateren alle van de grote verbouwingcampagnes in de 18de eeuw.

Ten gevolge van de door Keizer Jozef II ingevoerde hervormingen werd de

WET- EN REGELGEVING

orde opgeheven en werden haar goederen verkocht. De overblijvende gebouwen zijn thans eigendom hetzij van particulieren (gastenkwartier, kostershuis en schuur), hetzij van de gemeente (pastorie).

Einde 1984 werd architect L. Coolens door de eigenaar gelast met het opmaken van een restauratiedossier voor de inkompoort en de links aansluitende vleugel van het voormalig gastenverblijf.

In hoofdzaak betrof het herstellingswerken aan het baksteenparament van de huidige woning en in de doorgang van de inkompoort, aan het pleister- en schilderwerk rond de doorgangen en in het fronton van deze inkompoort, herstel, respectievelijk vernieuwing van de slechte dakstructuur en van de dakbedekking, alsook vernieuwing van het buitenschrijnwerk. Aan de kalkstenen plinten en omlijstingen van ramen en deuren, van doorgangen en fronton van de inkompoort werd omzeggens niet geraakt.

De werken, voor een bedrag van 7.920.660,-fr. (exclusief BTW), waarvan 6.905.119,-fr. (exclusief BTW) subsidieerbaar, toegewezen aan de firma A. & P. Serck uit Gent, namen een aanvang in maart 1988; hun beëindiging wordt voorzien voor april 1989.

De beslissing om het vernieuwd pleisterwerk rond de poortdoorgangen en in het fronton te schilderen in een lichte okertint in plaats van het meer vertrouwde wit werd plaatselijk op doorgaans positieve reacties onthaald. Voor deze optie heeft men zich trouwens gebaseerd op de voorstelling bij het genoemde schilderij uit 1880.

Voor het vensterschrijnwerk werd geopteerd voor een eenvoudig laat-18de-eeuws model. Door slechte weersomstandigheden moest met de uitvoering van het schilderwerk evenwel nog wat worden gewacht. Een probleem stelde wel de retouche hier en daar met reparatiemortels bij de kalkstenen neggen van de poortdoorgangen. Hoewel kleurverschil tussen het bestaande werk en de bijgewerkte gedeelten tot een minimum kon worden beperkt, moest worden vastgesteld dat toch een storend aspect ontstond bij regeninslag op de westzijde. Aldus werd het meest delicate punt van steenretouche met reparatiemortels duidelijk aan de orde gesteld, namelijk het vooralsnog niet opgeloste probleem van het verschil in waterabsorptievermogen tussen het produkt en de natuursteen.

Hedwig Van den Bossche.

Omzendbrief van 6 maart 1989 betreffende werken aan gebouwen bestemd voor een erkende eredienst.

Op 6 maart 1989 heeft de Gouverneur van Limburg aan de gemeenten en kerkfabrieken van zijn provincie een rondschrijven gericht met betrekking tot de herstellings- en aanpassingswerken aan gebouwen bestemd voor een erkende eredienst. Aangezien het een zaak betreft die voor de Monumentenzorg zeer belangrijk is, meende de redactie dat het zinvol was de inhoud van deze brief hier integraal te publiceren.

Geachte Dames en Heren,
Geachte Heren,

Betreft: Herstellings- en aanpassingswerken aan gebouwen bestemd voor een erkende eredienst

Er wordt nog steeds vastgesteld dat er werken worden uitgevoerd aan gebouwen van de wettelijke ingerichte parochiale eredienst zonder de voorafgaande Koninklijke machtiging dewelke vereist wordt door artikel 2 van het Koninklijk Besluit van 16 augustus 1824:

"Het is verboden nieuwe kerken of nieuwe gebouwen, voor de uitoefening van de openbare eredienst bestemd, te stichten en op te richten, de bestaande weder op te bouwen of er de inrichting van te veranderen, zonder onze voorafgaande toestemming. De kerkelijke besturen zullen zich slechts bezig houden met de onderhoudsherstellingen, vereist voor de instandhouding der gebouwen".

Dienaangaande wil ik U nogmaals het schrijven van 03.11.1986 van de Heer Staatssecretaris van Justitie, U medegedeeld bij mijn brief van 26.11.1986, in herinnering brengen.

Voor wat betreft de wijzigingen aan de binneninrichting der kerken adviseer ik U vooraf steeds advies te vragen van het Bisdom en indien het wijzigingen betreffen aan merkwaaardige interieurs, al of niet beschermd, kan U altijd advies vragen aan het Bestuur voor Monumenten- en Landschapszorg. Mijn rondschrijven van 11.06.1985 had reeds op deze aangelegenheid betrekking.

Tevens wens ik hierbij uw bijzondere aandacht te vestigen op de aan de kerkmeesters toevertrouwde opdracht — artikel 41 van het Decreet van 30 december 1809 — dewelke als doel heeft een regelmatig onderhoud en bijgevolg een goede bewaring van de gebouwen te verzekeren. In dit verband werd U de brief, dd. 03.06.1981, van de Minister van Justitie toegezonden op 17.06.1981.

Teneinde grote uitgaven voor herstellingswerken te voorkomen is het dan ook belangrijk dat tijdig de nodige vaststellingen worden gedaan en een opdracht tot het samenstellen van een werkendossier wordt gegeven. Mag ik hierbij aandringen dat U erop toeziet dat voor dergelijke opdrachten een beroep wordt gedaan op terzake bevoegde en bekwaame architecten. Ook vraag ik U mij steeds het ontwerp-dossier voorafgaand aan het aanvatten van de gunningsprocedure voor advies over te maken. Dit dossier zal dan ook door mijn zorgen voorgelegd worden aan de Diocesane commissie van het Bisdom. Wanneer het dossier noch van mijnentwege noch vanwege het Bisdom aanleiding geeft tot opmerkingen zal ik U de toestemming verlenen tot het aanvatten van de gunningsprocedure. Te zijner tijd zal U mij dan het gunningsdossier voorleggen zodat ik het kan overmaken aan de Minister van Justitie voor het bekomen van de Koninklijke machtiging voor het uitvoeren der werken.

Tot slot wens ik er nog uw aandacht op te vestigen dat voor het uitvoeren van werken, in toepassing van het Koninklijk besluit van 23 juli 1981 (B.S. 10.09.1981), subsidies kunnen bekomen worden vanwege het Vlaamse Gewest. Voor werken aan niet-monumentale gebouwen bedraagt de subsidie 30 %.

De verdeling van de kosten voor werken aan monumentale gebouwen — Gewest 60 %, Provincie 20 %, Gemeente 10 % en Kerkfabriek 10 % — wordt geregeld door het besluit van de Vlaamse Executieve van 4 juli 1984 (B.S. 04.07.1984), bekrachtigd door het Decreet van 30 oktober 1984 (B.S. 30.10.1984).

De procedure voor het indienen van deze dossiers werd vastgelegd bij het besluit van de Vlaamse Executieve van 28 oktober 1987 (B.S. 28.11.1987). Het ontwerp-dossier voor